

Одеський національний медичний університет
Стоматологічний факультет
Кафедра суспільних наук

СИЛАБУС КУРСУ
«Ораторська майстерність науковця»

Обсяг	3 кредити/90 годин
Рівень вищої освіти	Третій «Доктор філософії»
Семестр, рік навчання	II семестр, 1 навчальний рік
Дні, час, місце	Згідно з розкладом кафедри суспільних наук, вул.Ольгіївська,13
Викладачі	К. філол. н., доцент Сікорська О.О К. філол. н., старший викладач Шаніна О.С.
Мова навчання	українська
Контактний телефон	0984196686
e-mail	kafedra_11@ukr.net
Робоче місце	Кабінет кафедри суспільних наук, вул.Ольгіївська,13
Консультації	<i>Очні консультації:</i> згідно з графіком кафедри суспільних наук (Чт 14.00-16.00; Сб 10.00-14.00) <i>Онлайн консультації:</i> згідно з графіком кафедри суспільних наук (Чт 14.00-16.00; Сб 10.00-14.00) на платформі <i>Microsoft Teams</i>

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація з аспірантами буде здійснюватися через очні зустрічі. У разі переходу на дистанційне навчання комунікація з аспірантами буде здійснюватися за допомогою E-mail та програм *Viber, Telegram, Zoom, Microsoft Teams*.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія риторики, становлення та розвиток ораторського мистецтва від найдавніших часів до сьогодення, риторичні закони, теорія красномовства, стратегія та тактика ораторської діяльності. Ораторська майстерність допомагає навчитися виголошувати різні види промов, вести дискусію, бесіду, нараду. Предметом вивчення сучасної риторики є загальні закономірності мовної поведінки, які виявляються в різних ситуаціях спілкування. Сучасна риторика сприяє формуванню мовної особистості; пошуку оптимальних методик спілкування; удосконаленню механізмів взаєморозуміння учасників комунікації.

Пререквізити: ґрунтується на отриманих під час навчання у закладі вищої освіти знаннях з української літературної мови за фаховим спрямуванням, історії України та української культури, психології.

Постреквізити: закріплює та удосконалює знання з фахової мови медика, з перспективою використання здобутих знань у професійній діяльності; продовжує

формувати мовну компетенцію, комунікативні навички майбутніх спеціалістів та сприяє становленню національно свідомої особистості.

Мета: полягає у оволодінні базовими знаннями класичної і сучасної риторики як науки про мисленнєво-мовленнєву діяльність, спрямованої на переконання, на досягнення цілей у процесі мовної комунікації. Мета курсу передбачає також поглиблення знань з основ формування практичних навичок риторичних промов у різних комунікативних ситуаціях.

Основні завдання дисципліни «Ораторська майстерність науковця»: проаналізувати зразки промов визначних ораторів минулого і сучасності та опанувати технікою виголошення усних промов для засвоєння риторичної термінології. Виробити у аспірантів навички уважного і критичного ставлення до свого мовлення і суспільної мовної практики, оволодівши практичними вміннями побудови виголошуваних текстів та їх аналізу. А також формування мовної особистості; пошук оптимальних методик спілкування, вдосконалення механізмів взаєморозуміння учасників комунікації, формування національно-мовної особистості, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів, студіювання особливостей фахової мови.

Очікувані результати:

знати:

- теоретичні відомості про життя та ораторську діяльність відомих риторів минулого і сучасності;
- основні риторичні закони;
- види та жанри публічних виступів за метою мовлення і сферою застосування, особливості їх творення та виголошення;
- основні вимоги до усного публічного виступу;
- вимоги до кожного етапу роботи над промовою;
- вимоги до оратора та особливості утримання уваги слухачів.

вміти:

- продукувати власні публічні виступи різних жанрів та видів (за метою мовлення, за сферою застосування);
- вести діалоги на визначену тематику.
- детально аналізувати прослуханий чи прочитаний текст публічного виступу.
- вести розгорнутий монолог (лекцію, доповідь, повідомлення з фахової проблематики);
- володіти етикою оратора;
- добирати мовні засоби залежно від ситуації спілкування та жанру публічного виступу;
- адаптувати текст відповідно до цільової настанови та рівня підготовленості слухачів.
- застосовувати техніку мовлення, що містить оптимальну ритміку та доречний темп мовлення;
- володіти чіткою та ясною артикуляцією звуків, голосовою динамікою та інтенсивністю, мелодикою мовлення, свідомими навичками постановки логічного наголосу;

- етично вести коректну суперечку;
- послугуватися стратегіями та тактиками створювати та читати лекції;
- виголошувати наукові доповіді та повідомлення;
- моделювати професійні дії;
- робити самоаналіз результатів власних дій;
- керувати аудиторією, послугуючись вербальними та невербальними прийомами презентації наукової спрямованості, у т.ч. електронної, застосовувати методи мовного оформлення.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання. Курс буде викладений у формі семінарських занять (40 год.) і організації самостійної роботи студентів (50 год.). Консультації – індивідуальні.

При проведенні семінарських занять використовуються методи: діагностування (бесіда, спостереження, тестування, творчі та самостійні роботи); інформування (демонстрація, консультування, розповідь, групове навчання, підсумковий тестовий контроль); самостійна робота (дослідження наукових та інформаційних джерел); практична робота (виконання тренувальних вправ та завдань); розвиток творчої діяльності (здійснення мовних розвідок); операційний метод (ділові ігри, самокритика, розв'язання комунікативних ситуацій).

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет ораторської майстерності.

Визначення ораторської майстерності. Модуси публічного виступу. Ораторське мистецтво і "воля до влади". Загальна характеристика розділів ораторської майстерності.

Тема 2. Інвенція.

Поняття про стратегію оратора. Типи підготовки до публічного виступу. Джерела знаходження матеріалу. Топіка. Аргументація й критика. Структура та види аргументації. Поняття про критику та її види. Види аргументів. Моделювання аудиторії.

Тема 3. Диспозиція.

Вступ до промови. Головна частина. Способи подання матеріалу. Типові помилки в аргументації та критиці. Завершення промови.

Тема 4. Елокуція.

Форми мовленнєвого впливу. Риторичні фігури. Тропи. Тема.

Тема 5. Меморія. Акція

Способи запам'ятовування промови. Інтонування. Техніка дихання і техніка мовлення. Композиційні частини промови.

Тема 6. Образ оратора.

Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії. Риторичний ідеал. Аналіз публічного виступу.

Тема 7. Ефективна мовна комунікація.

Слухання як передумова грамотного мовлення: рефлексивне і нереклексивне слухання. Оратор і аудиторія. Класифікація ораторського мовлення. Контакт з аудиторією. Врахування особливостей аудиторії.

Тема 8. Тактика переконання.

Основні види переконання. Вплив на підсвідомість Тактика переконання. Типи співрозмовників. Риторичні методи. Спекулятивні прийоми.

Тема 9. Психологічні принципи впливу на людину під час спілкування:

- принцип контрасту; - принцип взаємного обміну; - принцип соціального доказу; - принцип прихильності; - принцип схожості.

Тема 10. Конфлікт у діловому спілкуванні.

Поняття про конфлікт. Типологія конфліктів. Причини виникнення конфліктів. Структура конфлікту. Динаміка конфлікту. Стратегія поведінки в конфліктній ситуації.

Тема 11. Невербальні засоби впливу

Невербальні засоби оратора. Кінетичні особливості невербального спілкування. Жести і пози. Можливість підробити мову рухів. Міміка. Такесика. Візуальний контакт. Проксемічні особливості невербального спілкування.

Тема 12. Зони і території. Особиста територія. Зональні простори та їх практичне використання. Зональні простори у різних націй.

Тема 13. Форма аргументації.

Поняття про форму аргументації. Поняття про дедуктивне міркування. Дедуктивна аргументація. Форми дедуктивних міркувань. Поняття про правдоподібне міркування. Правдоподібна аргументація. Форми індуктивних міркувань.

Тема 14. Правила побудови індуктивної аргументації. Форми міркувань за аналогією. Правила побудови аргументації за аналогією. Алгоритм визначення форми аргументації.

Тема 15. Правила та помилки в суперечці.

Правило свободи. Правило тягаря доведення. Правило релевантності аргументації. Правило завершення суперечки. Типові помилки.

Тема 16. Прийоми впливу в суперечках.

Поняття про прийом впливу в суперечці. Коректні та некоректні прийоми. Прийоми мовного впливу. Софізми в суперечках. Тактичні прийоми впливу в суперечках.

Тема 17. Психологічні прийоми впливу в суперечках. Невербальні прийоми впливу в суперечках. Складники невербальної комунікації. Мова поз і жестів. Мова міміки. Мова простору.

Тема 18. Ефективна мовна комунікація.

Слухання як передумова грамотного мовлення: рефлексивне і нерефлексивне слухання. Практичні правила переконання.

Тема 19. Тактика переконання. Психологічні принципи впливу на людину під час спілкування. Невербальні засоби оратора.

Тема 20. Поняття про стратегію оратора.

Типи підготовки до публічного виступу. Джерела знаходження матеріалу. Топіка. Аргументація й критика. Структура та види аргументації. Поняття про критику та її види. Види аргументів. Моделювання аудиторії.

Перелік рекомендованої літератури

1. Ораторська майстерність : підручник / Р.С. Кацавець. – вид. 3-тє, доповн. – Київ : Алерта, 2021. – 250 с.

2.Ораторська майстерність : підручник / Р.С. Кацавець. – 2-ге вид., доповн. – К. : Алерта, 2018. – 216 с.

3.Основи ораторської майстерності: навчальний посібник / Серета Н. В., Квасник О. В. – Харків : НТУ «ХП», 2019. – 304 с.

4.Серета Н. В. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник / Серета Н. В., Квасник О. В. – Харків : НТУ «ХП», 2019. – 304 с.

5.Риторика : підручник / Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. - 2-ге вид., допов. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. - 496 с.

6.Риторичний практикум: навчальний посібник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, Я. Б. Турчин, О. Г. Литвин, Л. В. Харчук, Н. І. Голубінка, Т. Я. Конівіцька, І. Б. Ментинська. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 212 с.

ОЦІНЮВАННЯ

До контрольних заходів належать *поточний* та *підсумковий* контролю. Оцінювання успішності вивчення кожної теми дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою.

Поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою, округлене до 2 (двох) знаків після коми, наприклад 4,75.

Оцінювання поточного контролю з дисципліни:

Значення оцінки **«відмінно»**: аспірант виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.

Значення оцінки **«добре»**: аспірант вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і виконує завдання у нестандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

Значення оцінки **«задовільно»**: аспірант відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

Значення оцінки **«незадовільно»**: аспірант володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

До підсумкової атестації допускаються лише ті аспіранти, які не мають академічної заборгованості і мають середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3.00.

Форми і методи підсумкового контролю:

Підсумковий контроль здійснюється після його завершення.

Формою підсумкового контролю з навчальної дисципліни є залік.

Середній бал за дисципліну переводиться в традиційну оцінку з дисципліни за 4-бальною шкалою і розцінюється як співвідношення цього середнього арифметичного до відсотка засвоєння необхідного обсягу знань з даного предмету.

Середній бал за дисципліну	Відношення отриманого аспірантом середнього бала за дисципліну до максимально можливої величини цього показника	Оцінка з дисципліни за 4-бальною шкалою (традиційна оцінка)
4.45- 5.0	185-200	5
3.75-4.44	151-184	4
3.0-3.74	120-150	3
<3.0	120-0	2

Самостійна робота аспірантів

Самостійна робота аспірантів, яка передбачена темою заняття разом з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється на останньому занятті.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: завдання виконуються вчасно згідно з дедлайном. За невчасне виконання завдання аспірант отримує незадовільну оцінку. Перескладання здійснюється згідно з затвердженим графіком відпрацювань.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: зниження результатів оцінювання; повторне проходження оцінювання.

Політика щодо відвідування та запізнь: присутність на заняттях є обов'язковою. На початку заняття відбувається перевірка присутності аспірантів. Наслідком відсутності на занятті є обов'язкове подальше відпрацювання теми. Запізнення аспіранта дозволяється не більше ніж на 10 хвилин.

Мобільні пристрої: використовуються лише з метою навчання з дозволу викладача.

Поведінка в аудиторії: під час знаходження в аудиторії важливі: повага до колег; толерантність до інших; сприйнятливність та неупередженість; здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки (під час дискусії); ретельна аргументація своєї думки; дотримання етики академічних взаємовідносин.